

Avaluació transversal de Dret a la Universitat de Barcelona, a la Universitat Pompeu Fabra, a la Universitat de Girona, a la Universitat de Lleida i a la Universitat Rovira i Virgili

POSICIÓ DE LA TITULACIÓ EN EL CONTEXT UNIVERSITARI CATALÀ

Sistema Universitari Públic a Catalunya

De les dades generals del Sistema Universitari Públic a Catalunya (UB, UAB, UPC, UPF, UdL, UdG i URV) referent a la docència des del curs 1998-1999 fins al curs 2001-2002, es desprenen les reflexions que es comenten tot seguit.

Títols homologats

Pel que fa al total de l'oferta de places, podem constatar que hi ha una certa estabilitat entre les 12.663 places del curs 1998-1999 i les 13.066 del curs 2001-2002 a les titulacions del cicle curt. Les titulacions del cicle llarg tenen un descens del 7%. Amb les titulacions de segon cicle podem afirmar que els resultats en el període esmentat presenten un augment del 30%.

La variació dels estudiants matriculats en les titulacions del cicle curt manifesta un descens de 428 alumnes. En les de cicle llarg el descens és de 7.859, d'un total de 96.505 alumnes en el curs 2001-2002. La realitat de les titulacions de segon cicle és diferent, ja que podem manifestar que la variació entre el total dels alumnes matriculats registra un augment de 2.631 alumnes entre el curs 1998-1999 i el curs 2001-2002. Ens referim, doncs, a un descens en el cicle curt i cicle llarg del 0,84% i del 7,53%, respectivament. Hi ha un augment en les titulacions en el segon cicle del 45,43%.

Títols propis

L'oferta total de places entre el curs 1998-1999 i el 2001-2002 presenta una certa estabilitat en les titulacions de cicle curt, ja que la variació és de cinc places, d'un total de 780 ofertes. Però el descens és més manifest en les titulacions de cicle llarg, ja que l'oferta de 170 places en el curs 1998-1999 es redueix a 80 en el curs 2001-2002. No podem dir el mateix de les titulacions de segon cicle, ja que es dona un increment en l'oferta de places del 331%. Ens trobem amb un increment en l'oferta que va de 190 a 630 places.

Els estudiants matriculats en les titulacions de cicle curt des del 1998-1999 fins al 2001-2002 representen un augment del 5,8%, un resultat molt diferent del que es manifesta a les titulacions de cicle llarg, amb un descens del 53%. L'augment dels estudiants matriculats en titulacions de segon cicle en títols propis ens dona un resultat final del 941%, ja que el nombre d'estudiants matriculats passa de 56 a 527.

Titulació de Dret

Demanda i matrícula

Durant el període que va del curs 1994-1995 al 2001-2002, els estudis de Dret constaten un descens progressiu en la demanda de primera opció, que baixa el 48,3% (de 3.367 a 1.739), en la matrícula, amb un descens del 36,7% (de 2.472 a 1.565), i en l'oferta de places, amb el 22,8%, ja que passa de 2.630 places en el curs 1994-1995 a 2.030 places en el curs 2001-2002.

La demanda de primera opció per a la titulació de Dret la trobem bàsicament en PAU, ja que podríem dir que en FP és inexistent. Tal com podem certificar, durant els cursos que van del 1994-1995 al 2001-2002 hi ha hagut, per part dels estudiants de FP, una demanda total de cinc estudiants.

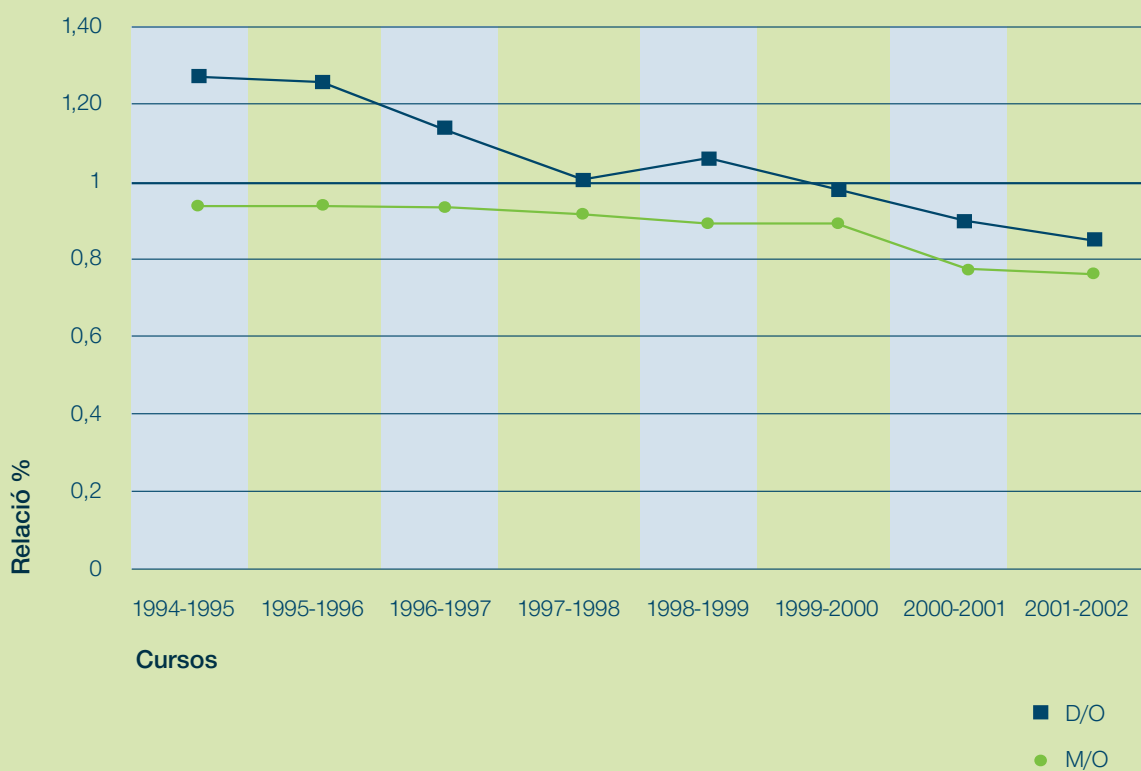
Taula 1. Demanda d'accés a la titulació de Dret a les universitats públiques catalanes

	1994-1995	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002
Oferta places	2.630	2.540	2.475	2.470	2.445	2.352	2.285	2.030
Demanda 1a opció	3.367	3.202	2.804	2.503	2.610	2.317	2.064	1.739
Demanda 1a PAU	3.094	2.930	2.583	2.327	2.465	2.138	1.939	1.592
Demanda 1a FP	1	2	0	0	0	0	1	1
Demanda 1a altres	272	270	221	176	145	179	124	146
Matrícula	2.472	2.386	2.311	2.263	2.182	2.096	1.781	1.565

Font: DURSI

En els cursos estudiats, la matrícula ha estat sempre inferior a l'oferta de places. Tal com es pot comprovar, la matrícula/oferta (M/O) va de 2.472/2.630, durant el curs 1994-1995, a 1.565/2.030, durant el curs 2001-2002. Malgrat que hi ha un descens en l'oferta de places, cal dir que el coeficient de relació del 0,94% que tenim en el curs 1994-1995 manifesta un descens progressiu fins a arribar al 0,77% durant el curs 2001-2002.

Gràfic 1. Evolució de la demanda i la matrícula en relació a l'oferta

Font: DURSI

Qualitat de l'accés

La qualitat de l'accés dels estudiants als estudis de Dret presenta un descens lleuger, segons la nota de tall de PAU en el període que va del curs 1994-1995 al curs 2001-2002. Aquest descens (a excepció del curs 1995-1996, que és del 5,83) va del 5,79 en el curs 1994-1995 al 5,00 en el curs 2001-2002.

Del percentatge que tenim dels intervals [5,6), [6,7) i [7,10], podem deduir que hi ha un augment en l'interval [5,6) del 4% i en l'interval [7,10] del 6,6%, però a la vegada ens trobem amb un descens del 12,8% en l'interval [6,7).

Taula 2. Notes de tall de la titulació de Dret a les universitat públiques catalanes

	1994-1995	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002
Nota tall PAU	5,79	5,83	5,76	5,53	5,50	5,33	5,30	5
% PAU [5,6)	37,3	37,5	39,9	47,6	49,3	49	47,6	41,3
% PAU [6,7)	44,1	42,6	40,2	34,2	33,5	30,4	27,8	31,3
% PAU [7,10]	14	15,3	15,4	13,7	12,5	15	19	20,6

Font: DURSI

Rendiment acadèmic

Les taxes de rendiment del període 1998-1999/2002-2003 presenten els percentatges que s'assenyalen tot seguit. A finals del primer cicle del curs 1998-1999, tenim un percentatge del 55% en els crèdits obligatoris i del 75,3% en els optatius. Al final del període estudiat, el percentatge baixa al 47,5% i al 61,3%, respectivament. Pel que fa al segon cicle, la taxa de rendiment dels crèdits obligatoris i optatius és del 69,6% i el 76,3% (1998-1999), i el període finalitza amb el 63,4% i el 74,2% (2002-2003). El descens en el rendiment acadèmic és, doncs, evident.

Analitzant la taxa de rendiment pel que fa a la titulació, segons el Sistema Universitari Públic a Catalunya, quant als crèdits obligatoris, els resultats presentats són: 59,4% (1998-1999), 56,6% (1999-2000), 57,1% (2000-2001), 57,1% (2001-2002) i 52,6% (2002-2003). Si ens referim als crèdits optatius, els resultats han estat els següents: 75,5% (1998-1999), 74,1% (1999-2000), 73,6% (2000-2001), 73,1% (2001-2002) i 71,6% (2002-2003).

La mitjana en la durada dels estudis per titulat presenta un augment. Les dades van del 5,47, durant el curs 1998-1999, al 6,36 durant el curs 2002-2003.

Amb la taxa de graduació, podem observar un descens significatiu entre el curs 1995-1996 (el 22,9%) i el curs 1999-2000 (el 7,1%).

Taula 3. Taxa de graduació de la titulació de Dret a les universitats públiques catalanes

Curs	1994-1995	1995-1996	1996-1997	1997-1998	1998-1999	1999-2000
Taxa de graduació	-	22,9%	26,2%	24,1%	21,3%	7,1%

Font: DURSI

POSICIÓ ESTRATÈGICA DE LA TITULACIÓ

El contingut d'aquest capítol fa referència als punts forts i els punts febles que hi ha a la titulació de Dret amb relació a un entorn canviant i competitiu. Aquest capítol avalua aspectes rellevants des d'una posició estratègica interna i externa.

Posició dels estudis des del punt de vista intern

L'estudi de l'ensenyament de Dret des del context de la seva pròpia universitat i de la realitat del centre ens ofereix una oportunitat única d'anàlisi i de coneixement, necessaris en tot procés d'avaluació. Les evidències que cal considerar són:

Resultats de l'avaluació

La demanda i la qualitat de l'accés, els indicadors de matrícula, el professorat i el suport institucional són les dades analitzades en un període de cinc cursos acadèmics, és a dir, del curs 1998-1999 al curs 2002-2003.

Demanda i qualitat de l'accés

Taula 4. Demanda d'accés a la titulació de Dret

	Oferta					Matriculats				
	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
UB	985	985	940	940	700	999	980	840	724	597
UPF	320	350	330	340	340	328	337	325	345	331
UdG	250	250	250	210	210	222	207	120	97	79
UdL	-	-	-	-	-	131	133	75	72	81
URV	-	-	-	-	-	-	-	121	87	104

Taula 5. Demanda d'accés en 1a opció a la titulació de Dret

	Demanda en 1a opció					Demanda satisfeta en 1a opció				
	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
UB	1.021	965	879	729	-	868	843	761	643	536
UPF	440	370	413	396	347	289	297	298	318	304
UdG	209	200	149	129	-	180	169	101	89	-
UdL	-	-	-	-	-	-	-	-	69	80
URV	-	-	-	-	-	-	-	110	84	100

La ràtio que resulta entre la «demanda satisfeta en primera opció» i l'«oferta de cada universitat» la podem valorar amb els resultats següents: 0,90 (UPF), 0,80 (UB) i 0,56 (UdG). Cal dir que, en aquests cinc anys, l'oferta de la UPF s'ha mantingut gairebé estable, amb una mitjana de 336 places, la UB ha reduït la seva oferta progressivament i la UdG gairebé s'ha mantingut estable. Pel que fa a les universitats UdL i URV, no es disposa de les dades necessàries.

La reducció en la taxa de matriculats (a excepció de la UPF) és evident en els cursos acadèmics que van del 1998 al 2003. D'acord amb les dades presentades, podem observar un descens de matriculats del 40% (UB), el 64% (UdG) i el 38% (UdL). Pel que fa al 14% de la URV, cal dir que només es consideren les dades de tres cursos acadèmics. També són evidents els indicis de recuperació a les universitats UdL i URV per al curs 2002-2003.

Indicadors de matrícula

Taula 6. Nombre d'estudiants de nou ingrés i totals matriculats

	Estudiants de nou ingrés					Estudiants totals matriculats				
	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
UB	1.151	1.042	879	826	702	6.094	5.927	5.417	5.054	4.693
UPF	328	339	324	344	330	1.271	1.320	1.283	1.294	1.284
UdG	227	207	122	97	81	1.012	957	823	754	699
UdL	131	133	81	74	82	918	865	748	651	589
URV	173	161	128	97	109	695	719	689	612	581

Taula 7. Mitjana de crèdits matriculats per estudiant

	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
UB	56,4%	55,6%	55,2%	54,3%	54,515
UPF	72,6%	73,5%	71,6%	71,3%	70,8%
UdG	67,7%	64,4%	67,3%	60,4%	54,1%
UdL	68%	66%	64%	62%	59%
URV	68,7%	67,2%	65,5%	61,5%	61,2%

Taula 8. Participació de les dones en l'accés

	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
UB	57,7%	59,1%	58,3%	60,95	61,1%
UPF	67,0%	67,3%	60,3%	66,6%	64,2%
UdG	61,7%	52,7%	60,5%	67%	74,7%
UdL	61%	58%	60%	71%	54%
URV	-	-	55,3%	65,5%	61,5%

A diferència de l'estabilitat que té la UPF, la resta d'universitats presenten un descens tant en estudiants de nou ingrés com del total de matriculats. Quant a la mitjana de crèdits matriculats per estudiant, a les respectives universitats, durant els cinc cursos acadèmics indicats, ha estat de 71,9 (UPF), 64,8 (URV), 63,8 (UdL), 62,7 (UdG) i 55,2 (UB).

Pel que fa al percentatge de dones en l'accés als estudis de Dret, tenim una mitjana de més a menys del 65,0% (UPF), el 63,3% (UdG), el 60,8% (UdL) i el 59,4% (UB). D'acord amb les dades de tres cursos, la URV presenta un resultat del 60,7%. Així, doncs, podem afirmar que hi ha el 61,8% de dones en l'accés als estudis de Dret a les universitats catalanes.

Professorat i suport institucional

La posició amb relació al percentatge de docència assumit pel professorat estable respecte a les altres titulacions de la universitat i del centre es valora favorablement en totes les universitats. Pel que fa al nombre d'«associats reals», tres universitats en fan una valoració «molt favorable», i dues, «favorable». Llevat d'una universitat, el nombre de professors vinculats a la titulació que tenen algun càrrec de gestió a la universitat és valorat com a «molt favorable» i «favorable». El mateix es pot dir respecte a la percepció que té la titulació sobre el grau de suport institucional.

Propostes de millora

Convé revisar i millorar la qualitat de l'ensenyament, atès l'impuls que institucionalment cal fer amb motiu del repte que ens planteja la convergència europea. Així mateix, cal mantenir el nombre de grups, potenciar les activitats de millora, consolidar plantilles de professorat, buscar noves propostes per promoure la titulació, i incrementar la participació del professorat de la titulació en posicions estratègiques de la universitat.

Posició dels estudis des del punt de vista extern

Aquest estudi complementa l'anàlisi interna i considera aquells elements que són significatius des d'una realitat externa a la universitat i al centre. La universitat i el seu entorn social, polític i geogràfic presenten unes realitats que la institució educativa no pot oblidar.

Resultats de l'avaluació

L'evolució de la nota de tall i la distribució dels estudiants segons la seva puntuació, l'estabilitat o la no-estabilitat dels professors a les universitats catalanes, com també la percepció de competitivitat i suport social i polític que tenen les universitats, són els elements que es destaquen a continuació.

Posició d'estudiants respecte a titulacions idèntiques de les universitats catalanes

De l'evolució de les notes de tall de primera assignació, de l'any 1998 a l'any 2003, s'evidencia un descens progressiu a totes les universitats. Durant aquest període, la UPF presenta la nota de tall més alta, amb 6,40 punts durant el curs 1998-1999, i un descens al final de cinc cursos d'1,28 punts. En segon lloc hi ha la UB, que, amb una nota de 5,46 punts durant el curs 1998-1999, presenta un descens de 0,46 punts en el curs 2002-2003. Tres universitats (UdG, UdL i URV) mantenen des de fa cinc anys una nota de tall de 5 punts.

Taula 9. Notes de tall de la titulació de Dret

	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
UB	5,46	5,41	5,07	5,00	5,00
UPF	6,40	6,18	6,37	5,57	5,12
UdG	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
UdL	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
URV	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00

Percentatge de docència entre el professorat estable i no estable respecte a titulacions idèntiques de les universitats catalanes

Segons dades del curs 2002-2003 sobre estabilitat (CU, TU, CEU i TEU) i no-estabilitat (associats i altres) del professorat a les universitats catalanes, durant el primer curs, la UB té el percentatge més alt amb un professorat estable del 70%, seguit del 43% de la UdG i del 34% de la UPF. Pel que fa a l'estabilitat que hi ha en el total del primer cicle, la UB obté novament el percentatge més alt, el 72%, seguida de la UdG amb el 49% i la UPF amb el 44%. En el segon cicle, l'estabilitat de la UB és del 77%, seguida de la UPF amb el 55% i la UdG amb el 54%.

Per tant, pel que fa a l'estabilitat (i, per deducció, la no-estabilitat) del professorat en el total de la titulació i seguint un ordre decreixent, tenim en primer lloc la UB, amb una estabilitat del 74,5%, seguida de la URV (el 59,2%), la UdL (el 54,0%), la UdG (el 51,5%) i la UPF (el 49,5%). Així, doncs, els resultats ens presenten una estabilitat docent del 57,7%.

Percepció de la titulació sobre la posició competitiva respecte a titulacions idèntiques

Quant a la percepció de competitivitat entre les universitats catalanes, cal diferenciar les universitats UB i UPF, que en fan una valoració entre «molt favorable» i «favorable», de les altres tres (UdL, UdG i URV), que plantegen una percepció de competitivitat «poc favorable», sobretot per l'atracció que exerceix la ciutat de Barcelona. Pel que fa a la competitivitat de les universitats europees, caldria estudiar més aquesta percepció, ja que, atesa la disparitat dels plans d'estudis, i dels sistemes i els ordenaments jurídics, no es disposa d'informació suficient per fer-ne una valoració adequada.

Percepció de la titulació sobre el grau de suport social i polític del context geogràfic

La percepció entre les universitats ubicades a la ciutat de Barcelona és del tot diferent. Mentre que la UPF la valora com a «molt favorable», la UB manifesta un suport feble i en fa una valoració «poc favorable». Les valoracions de les altres universitats són «favorables», ja que sempre s'ha tingut el suport d'organismes públics, col·legis professionals i institucions de l'àmbit jurídic, tal com demostren diferents convenis, ajuts, etc. Malgrat tot, hi ha un interès manifest a millorar cada cop més la relació entre la universitat i el seu context geogràfic.

Propostes de millora

Els comitès interns i externs coincideixen a encaminar les propostes de millora, que consisteixen a donar suport a les iniciatives ja plantejades en els centres, revisar i millorar els diferents canals d'informació, millorar la connexió amb la societat, potenciar l'oferta, activar convenis o adreçar-se als centres de secundària.

CAPACITAT DEL SISTEMA

Els apartats considerats en aquest capítol són referents fonamentals per a qualsevol programa de formació. El model d'avaluació fa referència als agents que intervenen en el procés d'ensenyament/aprenentatge (alumnes i professors); a la funcionalitat, l'ús i la satisfacció de les infraestructures; a la mobilitat i les relacions que la titulació té amb la comunitat universitària nacional i internacional, i, finalment, a l'acreditació d'un sistema de qualitat que ens pugui garantir la credibilitat de la titulació de Dret en l'EEES.

Estudiants

Com a referents hauríem de considerar la importància que té una bona transició dels estudiants de batxillerat a la universitat. El primer any, és a dir, la política de captació i acollida de l'alumnat per part de la titulació, és un tema fonamental d'anàlisi. També convé saber el perfil d'entrada de l'alumnat. Què sap la titulació de l'estudiant de primer any? Quin ús fa d'aquesta informació? Sembla que la qualitat d'acollida i de seguiment dels estudiants és un factor essencial que cal considerar en les causes de fracàs escolar del primer cicle.

Resultats de l'avaluació

Vies d'accés, del curs 1998-1999 al curs 2002-2003

Hi ha tres vies d'accés a la titulació de Dret: PAU, FP i altres. Gairebé podem afirmar que l'única via d'accés és la PAU, en totes les universitats catalanes. La distribució dels estudiants matriculats per notes de tall, en percentatge i segons la via d'accés PAU, és la següent:

Taula 10. Via d'accés PAU: distribució dels estudiants matriculats per notes de tall (percentatge)

	1998-1999			1999-2000			2000-2001			2001-2002			2002-2003		
	[5-6]	[6-7]	[7-10]	[5-6]	[6-7]	[7-10]	[5-6]	[6-7]	[7-10]	[5-6]	[6-7]	[7-10]	[5-6]	[6-7]	[7-10]
UB	62%	30%	8%	59%	31%	10%	66%	22%	12%	55%	31%	14%	56%	30%	14%
UPF	7%	55%	38%	11%	46%	43%	10%	38%	52%	17%	40%	43%	34%	34%	32%
UdG	65%	29%	6%	72%	21%	7%	52%	22%	26%	57%	28%	15%	43%	37%	20%
UdL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22%	40%	38%	40%	32%	28%
URV	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41%	36%	23%	61%	21%	18%

Des del curs 1998-1999, la UPF presenta una nota de tall més alta que la resta d'universitats. La mitjana d'estudiants matriculats amb una nota del 7 al 10, durant els cinc cursos, és del 41,6%. A la UB, en el mateix període li correspon l'11,6% i a la UdG, el 15,0%. La UdL i la URV, amb dos cursos acadèmics, comptabilitzen el 33% i el 20,5%, respectivament.

D'altra banda, com es pot veure en la taula següent, els percentatges de la via d'accés de les PAU superen de molt els de les vies FP, més grans de 25 anys i altres vies:

Taula 11. Distribució dels estudiants per vies d'accés

	PAU	FP	Més grans de 25 anys	Altres
UB	69,79%	0%	1,18%	29,03%
UPF	95,31%	-	0,06%	3,3%
UdG	68,4%	0%	7,59%	24,1%
UdL	70,8%	-	6,6%	22,8%
URV	71,42% (**)	0%	4,60% (*)	23,98% (**)

(*) Un curs
(**) Dos cursos

Així doncs, el percentatge de les vies d'accés a les universitats catalanes és del 75,89% (PAU), del 0,00% o no hi ha dades disponibles (FP), i del 3,81% (més grans de 25 anys). En el cas d'altres vies, cal destacar que la UPF té el 3,30% d'estudiants d'altres vies i la resta d'universitats comptabilitzen el 24,26%.

Participació dels estudiants

Una de les característiques que cal destacar en el perfil de l'alumnat és la valoració que fan els comitès interns i externs respecte de la participació de l'alumnat en eleccions, associacions estudiantils i altres activitats de socialització. Aquesta valoració és entre «poc satisfactòria» (3/5) i «gens satisfactòria» (2/5).

Polítiques de captació i acollida

A més de la presència institucional al Saló de l'Ensenyament, una de les accions adreçades a la captació d'estudiants, en totes les universitats, són les jornades de portes obertes. Aquestes jornades són valorades entre «molt adequades» i «adequades» (4/5) i «poc adequades» (1/5). També cal destacar la valoració que tenen les accions de connexió que hi ha entre les universitats i els centres de secundària i FP. Aquestes accions també són valorades entre «molt adequades» i «adequades» (4/5) i «poc adequades» (1/5).

Propostes de millora

1. Impulsar estratègies que millorin la participació dels estudiants i dels delegats, mitjançant comissions, fòrums, trobades, etc.
2. Consolidar i millorar les accions de captació de nou alumnat.
3. Revisar i millorar les estratègies i els instruments que ens permetin conèixer cada cop més i millor el perfil de l'alumnat (disponibilitat de temps, motivació, expectatives, etc.).
4. Revisar la política de captació d'alumnes entre treballadors que vulguin millorar la seva formació.

Professorat

Aquest apartat s'interessa pel perfil acadèmic, docent i investigador del docent universitari, l'adequació de la titulació entre professors i estudiants, les valoracions relacionades amb els resultats docents i investigadors, i el nivell de formació científica i pedagògica. Cal destacar la importància que té la tipologia del professorat responsable de la docència en el primer any, ja sigui en l'àmbit teòric o el pràctic.

Resultats de l'avaluació

Professorat: titulació i perfil

Taula 12. Plantilla de l'ensenyament (percentatge de participació en la docència per categoria). Curs 2002-2003

	CU	TU	CEU	TEU	Associat	Altres
UB	16,5%	47,05%	0,55%	10%	19,31%	5,8%
UPF	7,89%	31,98%	0,81%	7,82%	35,39%	16,1%
UdG*	17,2%	30,08%	-	1,83%	50,88%	-
UdL	20%	29%	-	5%	43%	3%
URV	9,06%	21,72%	-	28,65%	25,59%	14,98%

* UdG (curs 2003-2004)

Font: universitats

La distribució del professorat, per categories i percentatges dels crèdits impartits en tota la titulació de Dret i prenent com a mostra el curs 2002-2003, és la que s'assenyala tot seguit.

En la categoria CU, hi ha dues universitats (UPF i URV) amb un percentatge inferior al 10%, mentre que les altres tres universitats (UB, UdG i UdL) se situen entre el 16% i el 20%. La categoria TU a la UB representa el 47,05%, molt superior als percentatges de la resta d'universitats. La categoria CEU pràcticament és inexistent. Els TEU, a excepció de la URV, amb el 28,65%, tenen un percentatge inferior al 10%. Els associats són una categoria amb un alt percentatge en totes les universitats. En la categoria «altres» hi ha certa diferència entre dues universitats (UPF i URV), que se situen entre el 14% i el 16%, i les altres tres, que tenen un percentatge molt baix.

El perfil del professorat en totes les universitats rep una valoració entre «adequat» i «molt adequat». Aquesta valoració considera tant el vessant acadèmic (formació acadèmica i experiència docent i investigadora) com l'experiència professional, ja sigui del professorat permanent o de l'associat.

Tipologia del professorat responsable de la docència en el primer any

La valoració que fan els comitès interns i externs de la tipologia del professorat en el primer any és «molt adequada» i «adequada» en quatre de les cinc universitats; la UPF en fa una valoració «poc adequada». De la tipologia del seu professorat se'n desprèn la necessitat de millorar alguns percentatges. Els catedràtics d'universitat imparteixen el 2,21% dels crèdits de primer curs, mentre que els titulars d'universitat assumeixen l'11,47% d'aquests crèdits. La resta del percentatge correspon al 2,67% (CEU), el 16,91% (TEU), el 46,27% (associats) i el 20,48% (altres).

Valoracions

Cal considerar tres valoracions. En primer lloc, la valoració relativa a l'avaluació del professorat per part dels estudiants. Els resultats certifiquen que la valoració és adequada en totes les universitats. Puntuacions superiors a 7 (escala de l'1 al 9) a la UPF i la UB, una puntuació global de 4,09 sobre 5 a la UdG, o puntuacions que superen la mitjana general de la universitat, com és el cas de la URV i la UdL, són proves evidents d'uns resultats satisfactoris. Tot i que els resultats són positius, algun comitè extern ha detectat en el professorat algunes discrepàncies sobre els resultats de l'avaluació i les seves repercussions, bàsicament per la baixa participació dels alumnes i per determinades qüestions sobre el nivell de coneixement que poden tenir alguns alumnes en el moment de respondre al qüestionari.

També podem parlar d'una valoració adequada quan ens referim al nivell de formació i innovació docent del professorat. Malgrat que sembla que no hi ha informació suficient, podem dir que diverses universitats disposen de programes per a aquest fi. Podem destacar el Programa per a la qualitat educativa (PQE) de la UPF, cursos organitzats per mitjà d'UB Virtual, o els cursos dels ICE que s'imparteixen en totes les universitats, sense oblidar el nivell de doctorats aconseguit en els últims anys.

Finalment, cal indicar que les valoracions relacionades amb els incentius referents a la funció docent del professorat són en totes les universitats entre «poc adequades» i «gens adequades». Els comentaris generals ens parlen que «no hi ha incentius» (UdG), «són inexistents» (UdL), «no hi ha incentius» (URV), o «són escassos i poc incentivadors» (UPF). Dins d'aquesta realitat, s'ha de destacar l'existència del Pla de mesures de suport a la innovació i la qualitat docent de la UPF.

Propostes de millora

Alguns aspectes mereixen una atenció especial, a fi de millorar-ne el rendiment. Podem indicar els punts següents:

1. Aconseguir una implicació més gran del professorat catedràtic i titular d'universitat en la docència del primer curs.
2. Revisar i millorar l'oferta d'incentius per tal de motivar la innovació docent.
3. Revisar el pes atribuït a l'avaluació del professorat per part de l'alumnat, a fi que s'asseguri el debat i la informació sobre aquest aspecte.
4. Fomentar la creació de grups d'innovació docent.
5. Mantenir la ràtio més adequada entre professors i estudiants en l'àmbit dels grups de pràctiques.

Infraestructura

En tot procés educatiu cal considerar la funcionalitat, l'ús i la satisfacció del conjunt de les infraestructures de què disposa la titulació, sense oblidar el tema de seguretat i prevenció de riscos. Aquest apartat, a més del model d'avaluació, disposa, com a punt de partida d'anàlisi, de publicacions editades per AQU Catalunya, com ara el *Marc general per a l'avaluació dels serveis, les instal·lacions i els equipaments a l'abast dels estudiants*¹ i l'*Informe transversal dels serveis bibliotecaris*.²

Resultats de l'avaluació

Els indicadors considerats en la valoració de les instal·lacions i les infraestructures es classifiquen en dos grups: l'específic (aulari, espais de pràctiques, sales d'estudi i altres instal·lacions d'ensenyament) i el general (biblioteca, noves tecnologies, seguretat i conservació, restauració o copisteria).

Els comitès interns i externs coincideixen a donar una valoració de «molt adequades» al conjunt de les instal·lacions i les infraestructures específiques i generals de la UPF i de la UdL. De la UPF, cal destacar l'equipament de les aules, la biblioteca o el fet d'haver estat pionera en algunes decisions adoptades en l'àmbit de les TIC.

L'aulari de la UB i la UdG és valorat com a «poc adequat». Tot i la millora, amb relació a l'avaluació de fa cinc anys, la UdG destaca la manca de disponibilitat del suport multimèdia necessari a les aules i la saturació de l'aula d'informàtica. La UB assenyala, dins de l'aulari, la permanència excessiva de barracons prefabricats.

Entre «adequades» i «molt adequades» són les valoracions expressades per totes les universitats pel que fa a instal·lacions i infraestructures, com són la biblioteca i les noves tecnologies.

La seguretat i la conservació de les instal·lacions reben diferents valoracions. La valoració òptima de la UPF contrasta amb la sensació de vulnerabilitat de la UdL, o la valoració de «poc adequada» a la URV o de «gens adequada» a la UdG i la UB.

Els serveis de caràcter general (restauració, copisteria, etc.) reben una valoració, llevat de la UPF («adequats»), entre «poc adequats» (UB, UdL i URV) i «gens adequats» (UdG).

¹ AQU CATALUNYA (2003) *Marc general per a l'avaluació dels serveis, les instal·lacions i els equipaments a l'abast dels estudiants*. Barcelona: AQU Catalunya.

² AQU CATALUNYA (2002) *Informe 2001. Procés d'avaluació de la qualitat del sistema universitari a Catalunya. Informe transversal dels serveis bibliotecaris. Volum II*. Barcelona: AQU Catalunya.

Propostes de millora

Parlar de millores generals presenta una certa dificultat, ateses les diferents realitats i valoracions que hi ha hagut entre les universitats. Podem dir que les respostes han de ser específiques, d'acord amb la realitat de cada universitat. Hi ha recomanacions encaminades a millorar la ventilació, la il·luminació o la climatització, la disponibilitat de nous equipaments (canons de vídeo, ordinadors portàtils, etc.), els problemes d'aparcament, la creació d'espais per a la recerca i la gestió, o l'adaptació del mobiliari (cadires mòbils) a una docència més participativa. Malgrat tot, sembla que la seguretat i la conservació de les instal·lacions i els serveis de caràcter general, com ara la restauració i la copisteria, es presenten com a indicadors comuns de millora.

Relacions externes

Davant del futur Espai europeu d'educació superior (EEES), les relacions externes es presenten com una de les referències més significatives de la titulació de Dret. La mobilitat de l'alumnat i el professorat, les relacions de la universitat, el centre, la titulació de Dret a escala nacional i internacional (xarxes), i el marc d'actuació professional dels graduats (convenis), juntament amb el grau de satisfactorietat que hi ha entre els participants, són indicadors rellevants d'aquest apartat.

Resultats de l'avaluació

El grau de participació en xarxes d'ensenyaments semblants d'àmbit internacional és satisfactori i divers en la majoria d'universitats. Tenim exemples de participació a l'European Law Faculties Association, ELFA (UPF i URV), a xarxes definides en el marc del programa Sòcrates/Erasmus, en el qual estan agrupats la majoria dels estats membres de la Unió Europea (UdG), o iniciatives a la Xarxa Temàtica sobre Regulació, Drets Fonamentals i Globalització, una xarxa constituïda, a més de la UPF i de la UB, per altres universitats espanyoles i europees, amb una participació especial de les facultats d'Econòmiques i Ciències Polítiques i Sociologia.

La mobilitat del professorat es valora de manera satisfactòria a la UPF, la UB i la URV. No és satisfactòria a la UdG (no hi ha establerta una mobilitat que es pugui considerar estable) i a la UdL (malgrat que es donen estades curtes a universitats italianes i alemanyes). Tot i que la mobilitat del professorat és constant, algunes universitats entenen que la proporció encara no és significativa, atès que la càrrega docent de moltes àrees de coneixement no permet dur a terme estades de recerca de llarga durada.

En el darrer quinquenni, la mobilitat i la satisfactorietat de l'alumnat en altres universitats en règim d'intercanvi està valorada entre «positiva» i «molt positiva». Malgrat això, i segons l'opinió d'alguns comitès externs, cal buscar les estratègies necessàries per augmentar-ne la dinamització. Encara que hi ha convenis bilaterals a totes les universitats, la mobilitat s'ha desenvolupat bàsicament per mitjà del programa Sòcrates/Erasmus (països de la Unió Europea) i del programa Sicue/Sèneca (centres universitaris espanyols). Cal indicar que les dificultats expressades en diferents comitès (intern-extern) són de tres tipus: dificultats idiomàtiques, quantia de les beques Sòcrates (molt reduïda per poder viure un temps en un altre país) i normativa d'homologació (dificultats en el sistema de convalidació i d'equivalència de les qualificacions amb la resta de les universitats).

Propostes de millora

1. Continuar desenvolupant accions que augmentin el nombre d'alumnes que facin estades en altres centres, ja sigui millorant la informació i la conscienciació de la importància que té un intercanvi, o possibilitant una política universitària eficaç d'ajuts i subvencions a alumnes i professors.
2. Incrementar el nombre de convenis i emprendre tot tipus d'estratègies per potenciar acords de mobilitat amb facultats d'altres continents, molt especialment dels Estats Units, el Canadà, Mèxic i Amèrica Llatina, com també estudiar les estratègies que ens permetin promoure programes de doble titulació.
3. Proposar una política clara sobre la manera de resoldre la qüestió lingüística amb relació als estudiants en mobilitat, i pensar en la possibilitat d'incorporar a la docència l'oferta d'assignatures amb llengua anglesa.
4. Crear els mecanismes necessaris que ens permetin fer una valoració adequada dels resultats dels diferents convenis de col·laboració.
5. Impulsar, d'acord amb les exigències que comporta l'EEES, la mobilitat del professorat com a estratègia per emprendre iniciatives futures de màsters, postgraus o doctorats europeus.

Planificació de la titulació i gestió de la qualitat

Un altre dels aspectes que incideixen en la credibilitat de l'ensenyament de Dret en l'àmbit nacional i en el de l'EEES és la presència d'una planificació fiable i vàlida que acrediti la gestió de la qualitat dels estudis. Ens referim, entre altres, a aspectes com ara la participació de la titulació en processos d'avaluació de la qualitat, plans estratègics, comissions de seguiment i estratègies per conèixer la satisfacció dels estaments que intervenen en la titulació de Dret.

Resultats de l'avaluació

Si bé totes les facultats tenen un pla estratègic, cal destacar les facultats que disposen d'un pla estratègic propi, com són la UdG, la UdL i la URV. La UB i la UPF, malgrat que no disposen d'un pla específic, tenen diferents documents directores com ara contractes programa, plans de millora docent, plans d'actuacions, etc.

La coordinació docent de la titulació mereix, per part de gairebé totes les universitats, una valoració adequada. La coordinació que es duu a terme a diversos nivells destaca la participació d'òrgans com ara el Consell d'Estudis, la Comissió Acadèmica del Centre i la Junta de Facultat. També mereix una atenció especial la participació de les àrees de coneixement i de càrrecs com ara el cap d'estudis i el coordinador de curs. Malgrat que els programes de les assignatures s'aproven als departaments, universitats com ara la URV demanen un seguiment més exhaustiu sobre la complexitat que comporta una bona coordinació.

El disseny i l'adequació de procediments de gestió de la titulació s'han elaborat d'acord amb les indicacions generals dels òrgans de govern de cada universitat i la política seguida per la facultat i els departaments de la titulació. Per aquest motiu, és imprescindible evitar qualsevol disfunció i assegurar la claredat de les respectives competències de gestió que hi pugui haver en diferents organismes. Com a exemple, caldria assenyalar la col·laboració necessària entre centre i departaments.

Tot i que el nivell de participació dels diferents col·lectius en la gestió de la titulació és valorat com a «adequat» per la majoria d'universitats, cal dir que universitats com ara la UdL i la URV manifesten la necessitat de revisar l'adequació dels nivells actuals de participació. Mereix una atenció especial el nivell de participació dels estudiants en determinades facultats, ja que en alguns casos és del tot simbòlica.

Si ens referim als procediments més utilitzats per conèixer la satisfacció dels agents, hem de dir que, malgrat que la valoració de quatre universitats és d'«adequada», en algunes facultats els procediments són informals o inexistents. Universitats com, per exemple, la URV i la UdG fan referència al fet que agents com ara el PAS i el professorat no tenen procediments, tret de consultes *ad hoc* que periòdicament es duen a terme sobre el funcionament general del centre. Cal dir també, però, que en l'àmbit del Departament de Dret de la UPF es valora una experiència coneguda com a SAM (suggeriments d'accions i millora), que fa possible que els membres del departament facin arribar tot tipus de comentaris als seus responsables, ja sigui de manera presencial o telemàtica. El procediment que ha estat esmentat en tots els informes és el qüestionari que els alumnes fan per avaluar el professorat, i ha estat qüestionat per alguna universitat com ara la UdL («enquesta de valor orientatiu i millorable») i la UdG («el procediment de l'enquesta té problemes, com ara la falta de representativitat»).

Les polítiques d'innovació i ajuts a la docència reben una valoració satisfactòria. Es reconeix l'esforç dels instituts de ciències de l'educació (ICE) per l'oferta de cursos sobre noves metodologies i noves tecnologies, com també les convocatòries del DURSI, adreçades a aquesta finalitat. Actualment hi ha un interès progressiu motivat pel nou escenari de Bolonya i per la necessitat d'apostar per la innovació i la qualitat de la docència.

Finalment, cal destacar la coincidència gairebé unànime a totes les facultats a valorar com a «poc adequats» els mecanismes i les polítiques d'avaluació i d'incentivació del professorat, una valoració que està lleugerament millorada si ens referim a les polítiques de formació i de desenvolupament professional, malgrat que s'han valorat entre «adequades» i «poc adequades».

Propostes de millora

1. Crear, d'acord amb la realitat de cada centre, una comissió o un organisme d'innovació i millora docent que permeti canalitzar, conèixer i difondre les actuacions que duen a terme professors de la titulació en l'àmbit de la innovació docent.
2. Aconseguir una descentralització més gran de les polítiques de planificació i gestió de recursos humans i incentivació de la qualitat i la innovació docents.
3. Buscar estratègies de participació per part de tots els agents de la comunitat universitària, amb motiu de la realitat del nou espai europeu. Pel que fa a l'alumnat, es proposa recuperar i dinamitzar la figura del delegat de curs a fi de fomentar la seva participació en la gestió de la titulació.
4. Establir mecanismes orientats a conèixer la satisfacció dels agents que intervenen en la titulació. Millorar, d'acord amb la realitat de cada centre, la utilitat i la viabilitat de l'avaluació docent que duen a terme els estudiants.

5. Revisar i millorar tant les polítiques i els mecanismes d'avaluació i incentivació del professorat com les de formació i desenvolupament professional.

Pel que fa al grau de coneixement i consens de la comunitat universitària i a la pertinència dels objectius institucionals amb relació al perfil, hem de dir que hi ha un consens a fer una valoració adequada.

Programa de formació

Perfil de formació

Parlar d'un perfil de formació és constatar un conjunt de referents formatius que la titulació ha elaborat i ha redactat després de la discussió i el consens intern previs i amb la col·laboració d'agents externs propers a la titulació. En el perfil, la titulació planteja diferències que hi pot haver amb altres titulacions afins. Té interès valorar la coherència entre el perfil de formació i els objectius institucionals.

Resultats de l'avaluació

La valoració que es fa del grau de desenvolupament sobre l'estructura del perfil de formació, com poden ser les competències específiques i transversals, no té, en general, una resposta del tot satisfactòria. Es destaca la necessitat de donar la millor formació jurídica base, ateses les diverses opcions professionals de la llicenciatura.

Quant a l'ús de referents acadèmics i professionals d'àmbit nacional i internacional, com també al grau d'adequació del perfil a les demandes acadèmiques i professionals, els resultats presenten una coincidència notable i valoren adequadament aquests ítems. Aquesta coincidència també es dona a l'hora de valorar la participació dels diferents agents interns i externs en la definició del perfil. Es destaquen les aportacions de l'Administració pública, oficines judicials, registres, bufets d'advocats, col·legis professionals, magistratura, notariat, empreses, etc. En alguns casos s'ha deixat constància documentada d'aquesta participació.

Propostes de millora

La presència del model de Bolonya és una evidència difícil d'ignorar. Ens referim a la necessitat de redefinir el perfil i les seves competències, d'acord amb les noves exigències, com poden ser els ECTS. Entre altres, s'ha proposat replantejar els itineraris, el pràcticum final, la docència pràctica o les pràctiques externes. Altres propostes pensen en la necessitat d'una participació eficaç de l'estudiant o en la introducció d'assignatures en anglès.

Programa de formació

Tot i que de vegades es consideren sinònims els termes programa de formació i pla d'estudis, cal puntualitzar que el programa de formació engloba el pla d'estudis i parteix de la definició del perfil de formació que es pretén que assoleixin els graduats. El programa de formació posa l'atenció en la concepció o l'orientació de la formació i reflecteix l'esperit de la institució. El pla d'estudis es fixa més en l'estructura del currículum (crèdits, cicles, etc.) i en els components disciplinaris (matèries).

Resultats de l'avaluació

L'estructura dels plans d'estudis respon a un perfil generalista. Està distribuïda en dos cicles amb un total de 300 crèdits (UPF, UB, UdG i UdL) i 306 crèdits (URV). Estan publicats al BOE en les dates següents: UB (17-07-1993), UPF (20-02-2000), UdG (27-09-2000), UdL (22-04-1993) i URV (18-03-2003).

Taula 13. Distribució de crèdits teòrics i pràctics segons tipologia d'assignatures

	1r cicle				2n cicle			
	Troncals (t/p)	Obligatòries (t/p)	Optatives (t/p)	Lliure conf. (t/p)	Troncals (t/p)	Obligatòries (t/p)	Optatives (t/p)	Lliure conf. (t/p)
UB	86,5/41,0	3,0/1,5	3,0/1,5	9,0/4,5	64,0/42,5	7,0/5,0	10,0/5,0	11,0/5,5
UPF	80,5/41,0	4,0/6,5	-/-	-/-	71,5/42,5	-/-	-/-	-/-
UdG	102,0/33,0	-/-	-/-	-/-	76,5/28,5	-/-	18,0/9,0	22,0/11,0
UdL	84,0/24,0	-/-	-/-	-/-	66,0/35,5	9,0/4,0	32,0/15,5	21,0/9,0
URV	109,5/54,0	3,0/1,5	12,0/6,0	-/-	33,0/28,5	-/-	18,0/9,0	-/-

(t/p): (crèdits teòrics/crèdits pràctics)

Taula 14. Distribució de crèdits segons tipologia d'assignatures

	Troncals	Obligatòries	Optatives	Lliure configuració
UB	234 (78,0%)	16,5 (5,5%)	19,5 (6,5%)	30,0 (10,0%)
UPF	235,5 (78,5%)	10,5 (3,5%)	24 (8,0%)	30 (10,0%)
UdG	240,0 (80,0%)	-/-	27,0 (9,0%)	33,0 (11,0%)
UdL	209,5 (70%)	13,0 (4,0%)	47,5 (16,0%)	30,0 (10%)
URV	225 (74%)	4,5 (1%)	45,0 (15%)	31,5 (10%)

És evident l'alt percentatge de la troncalitat que hi ha en tots els plans d'estudis. Així doncs, la mitjana en percentatges de les cinc universitats és: 76,1% (troncalitat), 3,5% (obligatorietat), 10,9% (optativitat) i 10,2% (lliure configuració).

La durada dels cursos, a diferència de la UPF (trimestral), és semestral. Els criteris que valoren els itineraris curriculars, expressats en els informes, es poden agrupar en dos grups:

- Hi ha un primer grup on les universitats expliciten els seus itineraris —UPF (3), UdG (5) i URV (3)— i en fan una valoració entre «molt adequada» i «adequada».
- En un segon grup, la valoració és «poc adequada» (UB) o no hi ha valoració, a causa que els itineraris no estan explicitats (UdL).

El grau de definició dels elements estructurals (objectius, continguts, metodologia, avaluació, recursos documentals, etc.) dels programes de les assignatures és valorat com a «molt adequat» (3/5) i «adequat» (2/5).

La publicitat i la difusió del perfil de formació i dels programes de les assignatures estan perfectament garantides a totes les universitats catalanes, ja sigui en suport de paper o informàtic. Tenim exemples com ara Campus Global (UPF), La Meva UdG (UdG) i EduStance (URV), o els webs respectius de la UB i la UdL. Tot i que no sembla que, en general, hi hagi una guia docent específica per als estudiants del primer any, sí que cal destacar diferents activitats que es donen específicament a cada universitat. Activitats com ara les de la UdG i la URV són valorades molt adequadament.

Si ens referim a la valoració que donen els professors i els estudiants del programa de formació, cal dir que la satisfactorietat del professorat és «molt adequada» (1/5) i «adequada» (4/5). Quant a satisfacció de l'estudiant, podem observar una certa dispersió: «molt adequada» (UPF), «adequada» (UB i URV) i «poc adequada» (UdG i UdL).

Propostes de millora

Sembla que l'excessiva troncalitat dels plans d'estudis incideix en la seva optativitat, un aspecte que cal revisar, igual que la part més pràctica dels estudis. Una segona línia de millora està relacionada amb la posada en marxa del sistema de crèdits europeu. A més de definir les competències, caldrà definir el crèdit segons el treball exigint a l'alumne, un moment especialment indicat perquè les àrees de coneixement duguin a terme una revisió del nombre de programes que tenen algunes assignatures i una coordinació eficaç que eviti possibles reiteracions en els programes.

DESENVOLUPAMENT DE L'ENSENYAMENT

Decisions com ara l'oferta de places, els grups teòrics i pràctics, l'enfocament del procés d'ensenyament/aprenentatge, l'orientació i el seguiment, i les activitats complementàries són alguns dels apartats que planteja aquest capítol.

Organització educativa

És evident que un dels apartats que cal considerar són els aspectes organitzatius que fan possible la qualitat del desenvolupament d'un ensenyament. Indicadors com ara la distribució docent al llarg de la setmana, la mida dels grups, les matèries que s'imparteixen diàriament, la consideració dels estudiants que treballen o repeteixen, l'equilibri entre la dimensió dels grups de teoria i els de pràctica, l'organització de les pràctiques i la satisfacció de l'alumnat i el professorat tenen un interès especial.

Resultats de l'avaluació

Ja sigui en horaris de matí o de tarda, es constata una adequació positiva del calendari i l'horari a la tipologia de l'alumnat (és significatiu el percentatge d'alumnes que treballen). Qüestions com ara la setmana blanca o verda, el període d'exàmens, l'inici del curs el 15 de setembre, etc., són temes de reflexió plantejats en algunes universitats. Cal destacar l'abundant informació que reben els alumnes referent a l'organització de l'ensenyament, ja sigui en suport de paper, informàtic o presencial, en totes les facultats.

Una de les evidències més significatives que cal destacar en la majoria de les facultats és l'estructura de l'organització, que s'ajusta a la preparació prèvia de l'alumnat. A més d'accions propedèutiques o compensatòries, s'ha de destacar l'anomenat curs, semestre o assignatura zero. L'experiència que s'ha dut a terme a diferents facultats dona un balanç molt positiu, de manera que hi ha un interès per incrementar i millorar aquest tipus d'acció. Cal dir que el contingut i la temporalitat d'aquestes accions varien d'acord amb les realitats i els objectius institucionals.

La valoració que en fan els comitès, referent a la mida dels grups de teoria i de pràctica a primer curs, és entre «molt adequada» i «adequada», llevat de la Universitat de Barcelona, que en fa una valoració «poc adequada».

En l'àmbit de l'organització, l'orientació i la supervisió del pràcticum extern, i la seva valoració, podem afirmar que en la majoria de les facultats són «molt adequades». Aquestes valoracions es veuen afavorides per enquestes adreçades als estudiants, de les quals es desprenen uns resultats satisfactoris. D'aquestes pràctiques cal destacar les accions dels tutors (intern i extern), els convenis o les col·laboracions entre diferents institucions amb capacitat normativa o d'aplicació i interpretació de l'ordenament jurídic, com també la informació i la documentació lliurades per tal de fer un seguiment adequat de les tasques, les valoracions, les observacions i les incidències de les pràctiques. La UdG, tot i que té una oferta notable de pràctiques externes (administracions, estudis jurídics, empreses, institucions, notaries, bufets, etc.), en fa una valoració «gens adequada», en la qual presenta una sèrie de punts que conviden a la reflexió i la millora del pràcticum extern.

Cal destacar tres nivells de satisfactorietat des de l'organització de l'ensenyament: la dels tutors de pràctiques externes / pràcticum, la del professorat i la de l'alumnat. En primer lloc, pel que fa als tutors de pràctiques externes, la valoració de la UPF, de la UB i de la URV és entre «molt adequada» i «adequada», una valoració que contrasta amb la de la Universitat de Lleida («poc adequada») i la de la UdG («gens adequada»). En tots dos casos, es planteja la necessitat de revisar i millorar l'acció externa.

Aquesta proporció es manté igual si ens referim a la satisfactorietat del professorat. L'adequada satisfactorietat del professorat a la UB, la UPF i la URV és contrastada amb una satisfacció «poc adequada» de la UdG i la de la UdL. A totes dues universitats es fan propostes de millora.

En tercer lloc, podem afirmar que gairebé en totes les universitats l'alumnat fa una valoració satisfactòria sobre l'organització docent. Només la UB, que en fa una valoració «poc adequada», aclareix que la seva valoració no és tant per l'organització docent en sentit estricte com per la dificultat de solucionar certes qüestions, com són la divergència metodològica, l'heterogeneïtat en els criteris de qualificació, etc.

Propostes de millora

Curiosament, malgrat que hi ha indicadors valorats de manera «poc adequada» o «gens adequada», el nombre de propostes de millora plantejades pels diferents comitès són poques o gairebé inexistents. En general, s'apunta la necessitat de continuar les accions zero, atendre un perfil d'estudiants que vulgui comptabilitzar els seus estudis amb una determinada activitat laboral, enfortir l'ensenyament dels crèdits pràctics d'assignatura o de les pràctiques externes, fer grups reduïts per poder garantir una bona docència, o establir dissenys d'organització basats en les noves metodologies.

Metodologia

La unitat bàsica de la metodologia docent la trobem en cada una de les assignatures del pla d'estudis i en el context general de la titulació. Així doncs, encara que els programes de les assignatures són la font inicial d'estudi, les diferents accions metodològiques tenen un interès especial en la informació referida a l'ús de les TIC, a una determinada cultura i participació en projectes d'innovació docent, a l'ús dels serveis bibliotecaris o a la satisfacció dels seus principals actors, és a dir, alumnat i professorat.

Resultats de l'avaluació

Malgrat que s'observa que les cinc universitats fan una valoració entre «molt adequada» i «adequada» de tots els indicadors de la metodologia docent (només hi ha una excepció), aquestes valoracions no estan avalades a la UPF, la UdG, la UdL i la URV per la taula del protocol 5 referent a la «Metodologia docent de la titulació», una taula que sol·licita dades sobre els programes de les assignatures, el tipus de metodologia docent, la presencialitat, els mitjans de suport de la docència i els mètodes d'avaluació. Només la Universitat de Barcelona presenta resultats empírics en tots els apartats demanats en la taula 5.

Si bé l'adequació de la metodologia als objectius docents es valora de manera «molt adequada» i «adequada» en totes les universitats, quan ens referim al grau de satisfacció que hi ha entre el professorat i els estudiants amb relació a la metodologia docent utilitzada, cal dir que la satisfacció de tots dos estaments és coincident a la UdG; a la UB i la URV, la satisfacció del professorat supera la de l'alumnat, però a la UPF i la UdL, l'alumnat està més satisfet que el professorat.

Quant al paper que tenen dins de la metodologia docent el coneixement i l'ús dels recursos dels serveis bibliotecaris o el material d'estudi i de consulta, ja sigui a primer curs o en la titulació, la valoració és la que es comenta tot seguit. En el primer cas, totes les universitats fan una valoració «adequada» o «molt adequada» del paper dels serveis bibliotecaris. Del material d'estudi i de consulta, ja sigui a primer curs o en tota la titulació, les valoracions són entre «molt adequades» (URV i UPF) i «adequades» (UdG, UdL i UB).

Finalment, pel que fa al grau d'introducció de les noves tecnologies en la docència, per bé que la UPF, la URV i la UdL en fan una valoració entre «adequada» i «molt adequada», podem dir que les valoracions de la UdG i la UB són «poc adequades». De fet, quan es pregunta a l'alumnat de la UdG sobre si el professor fa una utilització adequada dels recursos audiovisuals i/o informàtics a classe, la valoració que es fa està per sota de la mitjana de la seva universitat. A la UB, malgrat que els estudiants valoren les noves tecnologies en la docència positivament i que el professorat dona una qualificació de 2,21 (sobre 4 punts), l'indicador és valorat pel Comitè d'Avaluació Interna (CAI) com a «poc adequat», encara que s'ha produït una millora considerable i molt remarcable pel que fa al quinquenni anterior, sobretot en la utilització de determinats instruments com són els dossiers electrònics.

Referent al grau d'innovació en les metodologies docents, tot i que les universitats en fan una valoració, no sempre està argumentada. La UB en fa una valoració «poc adequada» sense cap argumentació. La valoració de «molt adequada» de la UPF només fa al·lusió a la necessitat d'incrementar el finançament i el reconeixement institucional de les tasques de millora. La UdL fa esment de l'esforç del professorat. De la valoració «poc adequada» de la UdG es desprèn la presència important de classes magistrals en la docència, sense altres combinacions docents, com també el pes de l'avaluació final si es compara amb l'avaluació continuada. Per acabar, la valoració «adequada» de la URV està argumentada en fets com ara la distinció Jaume Vicens Vives a la qualitat en la docència universitària durant el curs 2002-2003 i la incorporació de la metodologia PBL (aprenentatge basat en problemes) en diverses assignatures amb vista al curs acadèmic 2004-2005.

Propostes de millora

1. Atès que falta informació referent a la metodologia docent, una millora seria la revisió i l'actualització de les dades que es proposen en la taula 5 («Metodologia docent de la titulació»), del protocol indicat en el model d'avaluació. Dades sobre el tipus de metodologia docent (classe magistral, exposició oral, tutoria, treballs, etc.), el tipus de presencialitat, o els mitjans de suport a la docència o els mètodes d'avaluació (proves escrites, treballs, etc.) poden ser pautes per revisar l'activitat metodològica docent.
2. Hi ha un consens generalitzat a afirmar que les propostes de millora i de canvi en la utilització de les noves tecnologies i metodologies en la docència estaran determinades per les directrius sobre l'adequació i l'adaptació a les exigències de l'Espai europeu d'educació superior (EEES).
3. Una altra de les propostes de millora plantejades és promoure la participació del professorat en convocatòries per a la millora i la innovació docent que alternin noves estratègies amb la classe magistral.
4. Així mateix, convé fomentar processos d'autoavaluació i avaluació continuada, ja que incentiva els hàbits d'aprenentatge, millora la participació de l'alumnat a classe i facilita l'obtenció de millors resultats a les avaluacions.
5. La reducció d'estudiants grup/classe és un dels aspectes que cal considerar si es vol atendre adequadament la diversitat i la renovació pedagògica.

Acció tutorial i d'orientació

L'acció tutorial i d'orientació és un dels apartats més importants, ja sigui per la incidència que té en el procés d'aprenentatge dels alumnes o pel que fa a la renovació de la docència plantejada des de l'EEES. Entenent que no ens referim a una acció concreta i determinada del professorat, l'acció tutorial i d'orientació dels estudiants hauria de respondre a un pla clarament establert des del centre i la universitat. El coneixement del nivell de participació i de motivació o la idoneïtat del personal poden ser alguns dels indicadors d'aquest apartat.

Resultats de l'avaluació

Les valoracions, certificades pels comitès intern i extern, estan entre «molt adequades» i «adequades», referent a les accions d'orientació i de suport que els estudiants reben a les facultats de Dret. Aquesta valoració es fa extensible si ens referim al perfil de les persones que intervenen en les accions esmentades. Realitats com ara el Servei d'Atenció a la Comunitat Universitària (SACU) de la Universitat Pompeu Fabra, el Programa de suport semipresencial (PSS) de la Universitat de Barcelona, la satisfacció de l'alumnat de la Universitat de Girona en relació amb la bona informació, l'assessorament rebut o el fet d'haver estat ben atesos, la figura de l'assessor curricular de la Universitat de Lleida i l'assignatura zero (complement de formació tutorial de la Universitat Rovira i Virgili) són algunes de les evidències que avalen les valoracions que s'han esmentat més amunt.

Pel que fa a l'adequació de l'organització de la tutoria a les necessitats i les característiques de l'alumnat de primer curs, cal dir que algunes experiències no van donar els resultats esperats. La valoració de «molt adequada» acreditada a la UPF i la UdL i d'«adequada» a la URV contrasta amb una valoració de «poc adequada» a la UB i la UdG. La posada en marxa del Programa d'acció tutorial a la UB durant el curs 2001-2002, amb èxit el primer any, va anar defallint fins al curs 2003-2004. La UdG proposa que el curs Introducció a l'estudi de Dret per als estudiants de primer curs sigui reforçat mitjançant la creació d'un sistema de tutorització individualitzat (previst en el pla bilateral entre la Facultat de Dret i la UdG).

En la valoració de l'adequació de l'organització de la tutoria a les necessitats i les característiques de la resta de l'alumnat, també observem el contrast entre un primer grup d'universitats amb una resposta «adequada» (UPF, UdG i UdL) i un altre grup que expressa una «poca adequació» (URV i UB). Malgrat la valoració de «gens d'adequació» que fa la UB en aquest indicador, cal dir que el centre participa en els programes d'atenció a l'alumnat que té problemes específics que requereixen un tracte especial. En aquest sentit, s'ha d'esmentar el programa «Fem via», que facilita la integració d'estudiants amb alguna discapacitat física o sensorial.

L'extensió i la intensitat de les accions per facilitar la inserció professional dels estudiants és «adequada» a la UdL, la UB i la UPF. Amb aquesta finalitat, podem destacar l'Oficina d'Inserció Laboral de la UPF, el cicle de Sortides Professionals o la borsa de treball de la UB, i les conferències o tallers que es fan en cada curs acadèmic a la UdL sobre inserció laboral. Tot i la valoració «poc adequada» que fa la URV d'aquest indicador, cal dir que l'actual servei de borsa de treball es pot millorar amb la creació d'una borsa de treball pròpia de la Facultat de Ciències Jurídiques, un projecte que en aquests moments és prioritari. La UdG proposa que es revisin les accions d'inserció professional previstes a partir del sistema de pràctiques externes i de la borsa de treball, a fi de millorar-ne el servei.

Respecte als resultats sobre la satisfacció que hi ha entre el professorat i els estudiants pel que fa a l'acció tutorial i d'orientació, ens trobem amb tot tipus de respostes. Coincideixen en una valoració «adequada» el professorat i els estudiants de la UdG. Aquesta coincidència també es dona, però en una valoració «poc adequada», a la UB. La valoració es reparteix entre «adequada» i «poc adequada» (professorat/estudiants) a la UPF i «molt adequada» i «adequada» (professorat/estudiants) a la UdL. Finalment, una altra de les alternatives possibles és la de la URV, en la qual la satisfacció «molt adequada» del professorat contrasta amb la de «poc adequada» del seu alumnat.

Propostes de millora

Siguin quins siguin els resultats, en totes les universitats es manifesta la necessitat de millorar-los, i encara més davant del repte de l'EEES. Revisar i implantar programes d'acció tutorial, potenciar estratègies que facin possible un seguiment més individualitzat dels estudiants de primer curs, reflexionar sobre les accions relacionades amb la inserció laboral i millorar-les, atendre els mecanismes que transmetin la informació de manera cada vegada més eficaç, etc., són alguns dels punts sol·licitats en les diferents propostes de millora presentades en els informes interns i externs d'avaluació.

D'una manera més específica, també es planteja la necessitat d'intensificar la formació pedagògica del professorat i d'avaluar-ne l'evolució i la millora.

Activitats curriculars complementàries

La formació dels estudiants de Dret no es pot circumscriure a un pla d'estudis limitat en l'obligatorietat i l'optativitat curricular. Cal proporcionar a la formació de l'estudiant l'oportunitat d'oferir unes determinades activitats complementàries que donin respostes concretes a necessitats reals. Ens referim a ofertes relacionades amb els idiomes, la informàtica, les TIC, els treballs en equip, les habilitats d'expressió oral, escrita, de comunicació i relació interpersonal, com també a activitats relacionades amb l'ètica i els valors del futur graduat en els estudis de Dret.

Resultats de l'avaluació

Quan parlem de mecanismes de planificació de les activitats curriculars complementàries, ens referim a un conjunt ampli i genèric d'activitats que poden cobrir àmbits com ara llengües estrangeres, informàtica i activitats culturals, que tenen com a finalitat un debat ètic, axiològic o social. Els crèdits de lliure elecció són l'expressió d'aquest tipus d'activitats. Malgrat que la valoració que es fa a la UdG, la URV i la UPF és «positiva» i que la que es fa a la UdL i la UB és «deficient», sembla que les activitats proposades no es poden entendre en el sentit més estricte com a complements de formació acadèmica. Cal recordar que la normativa d'aquestes activitats està regulada per la mateixa universitat.

Respecte a les accions específiques de caràcter compensatori a primer curs, la valoració és «positiva» a les universitats, excepte a la UdG, que en fa una valoració «deficient», ja que l'únic programa de caràcter compensatori a primer curs és Introducció a l'estudi de Dret, un programa que s'hauria de poder completar amb cursos relacionats amb l'oratòria, l'elaboració de treballs individuals i en equip, o les tècniques per poder argumentar i criticar els textos jurídics.

El grau de satisfacció del professorat i de l'alumnat pel que fa a l'oferta i el desenvolupament d'activitats curriculars complementàries presenta resultats diferents. L'únic resultat (positiu) coincident entre professorat i alumnat es dona a la UPF. De la resta de resultats, tenim que el professorat de la URV en fa una valoració «positiva» i l'alumnat, «deficient», i a les altres tres universitats (UdG, UB i UdL), la valoració «positiva» és de l'alumnat, mentre que la del professorat és «deficient». Les crítiques del professorat se centren en el fet que a la majoria de cursos només s'exigeix una presència física per aconseguir els crèdits (que contrasta amb l'exigència d'un cert treball i esforç de les altres assignatures) o en la facilitat que se'ls dona per obtenir els crèdits amb independència de la importància que té l'activitat en la seva formació.

Propostes de millora

1. Agrupar les activitats amb criteris temàtics —per exemple, de caràcter humanístic, foment de les habilitats comunicatives, etc.— seria una de les propostes per millorar la planificació de les activitats complementàries.
2. Redefinir el concepte de crèdit lliure amb la intenció que tingui un caràcter més relacionat amb l'ensenyament que s'imparteix. Exigir el compliment d'uns requisits mínims per a tots els cursos de lliure elecció i fer públic el sistema d'avaluació, amb la qual cosa s'impedeix que l'assistència dels estudiants sigui l'únic requisit per superar el curs.
3. Donar més marge a la facultat amb l'objectiu específic d'organitzar cursos i seminaris adreçats a superar les mancances educatives especials que s'hagin detectat a fi de millorar les habilitats professionals que es considerin fonamentals.

QUALITAT DELS RESULTATS

Aquest capítol dona resposta a dos grans apartats. En primer lloc, es valoren els plans, les estratègies i els procediments emprats per poder certificar els resultats. I, en segon lloc, es valoren els resultats de la formació (immediats i mediats) des d'una perspectiva acadèmica, professional i personal.

Estratègies d'avaluació i qualitat dels resultats acadèmics

La qualitat dels resultats passa per l'ús coherent d'unes estratègies d'avaluació adequades. Cal destacar el grau de coherència que hi ha entre el plantejament dels objectius, les estratègies metodològiques d'ensenyament aplicades, les estratègies avaluatives utilitzades i els resultats aconseguits. La normativa d'avaluació, les estratègies i els procediments utilitzats o les proves usades són alguns dels elements que donen contingut. La disponibilitat del *Marc general per a l'avaluació dels aprenentatges dels estudiants*,³ publicat per AQU Catalunya (2003), ha estat un referent essencial per a l'avaluació d'aquest apartat.

Resultats de l'avaluació

Estratègies d'avaluació

Es posa de manifest que en totes les universitats la informació sobre la reglamentació i les estratègies d'avaluació és a l'abast dels alumnes, i es valora positivament l'accés que tenen els alumnes al web. És evident la necessitat d'aplicar nous mètodes d'avaluació d'acord amb noves propostes d'aprenentatge. De manera progressiva, l'avaluació continuada s'està aplicant cada cop més, tot i que el nombre d'alumnes en certes assignatures comporta un entrebanc difícil de superar. El professorat, malgrat que considera necessària l'adequació de noves formes d'avaluació, també expressa la conveniència d'una coordinació eficaç en l'aplicació de les diferents estratègies avaluatives.

Resultats acadèmics

Per als resultats acadèmics disposem de les dades de l'últim curs abans de l'inici de l'avaluació de la titulació, és a dir, el curs 2002-2003. Els indicadors que s'han de considerar són la taxa d'èxit (total de crèdits aprovats / crèdits presentats x 100) durant la primera i la segona convocatòria del primer curs, del primer cicle, del segon cicle i de l'ensenyament de Dret. L'estudi segueix els mateixos criteris pel que fa al rendiment (total de crèdits aprovats / crèdits matriculats x 100) de la titulació avaluada.

Els indicadors emprats per a l'estudi de la graduació són: el nombre de titulats, la taxa d'eficiència (total de crèdits previstos en el pla d'estudis / mitjana dels crèdits matriculats pels estudiants que han finalitzat els estudis x 100), la durada mitjana dels estudis per titulat, la taxa de graduació i la mitjana de qualificació de totes les universitats avaluades.

³ AQU CATALUNYA (2003) *Marc general per a l'avaluació dels aprenentatges dels estudiants*. Barcelona: AQU Catalunya.

**Taula 15. Taxa d'èxit. Taxa de rendiment (assignatures obligatòries: 1r curs, 1r cicle, 2n cicle i ensenyament)
Curs 2002-2003**

	1r curs			1r cicle		
	Èxit 1a convocatòria	Èxit 2a convocatòria	Rendiment	Èxit 1a convocatòria	Èxit 2a convocatòria	Rendiment
UB	57%	36%	28%	63%	55%	38%
UPF	60%	62%	64%	66%	64%	70%
UdG	58%	35%	43%	69%	42%	45%
UdL	63%	45%	43%	64%	60%	41%
URV	65%	73%	40%	62%	60%	42%
	2n cicle			Ensenyament		
	Èxit 1a convocatòria	Èxit 2a convocatòria	Rendiment	Èxit 1a convocatòria	Èxit 2a convocatòria	Rendiment
UB	76%	66%	58%	68%	57%	44%
UPF	86%	78%	87%	74%	68%	77%
UdG	76%	63%	63%	70%	50%	52%
UdL	78%	73%	56%	71%	66%	48%
URV	75%	67%	65%	72%	66%	58%

Podem observar un augment progressiu en la taxa d'èxit de les universitats avaluades, des de la primera convocatòria a primer curs fins al final dels estudis. La progressió de la taxa d'èxit s'inicia amb el 60,3%, de la primera convocatòria a primer curs, continua amb el 64,6%, que correspon al final del primer cicle, i acaba amb el 78,2%, al final del segon cicle.

Com a resultats en la taxa de rendiment, tenim una mitjana del 43,4% a primer curs, mentre que al final del primer cicle els resultats són del 47,2%. El rendiment observat al final del segon cicle ha estat del 65,8%. La millora és evident.

Quant a l'ensenyament, els resultats referents a la taxa d'èxit han estat, per al curs 2002-2003, del 71% (en primera convocatòria) i del 61,2% (en segona convocatòria). El rendiment ha estat del 55,8%.

Resultats de graduació

Taula 16. Nombre de titulats. Taxa d'eficiència (del curs 1998-1999 al curs 2002-2003)

	Nombre de titulats					Taxa d'eficiència				
	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
UPF	218	227	241	221	217	93%	92%	89%	88%	89%
UB	555	634	611	632	465	76%	73%	72%	71%	71%
UdG*	111	128	12	1	3	87%	82%	73%	89%	69%
UdL	101	114	90	87	89	82%	80%	79%	81%	81%
URV	76	68	73	103	86	85%	83%	79%	77%	80%

*Ponderació de la durada dels estudis dels titulats del pla 1993 i del pla 2000

Taula 17. Durada mitjana d'estudis per titulat. Taxa de graduació. Evolució 1998-2003

	Durada mitjana d'estudis per titulat					Taxa de graduació				
	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
UPF	4,4	4,5	4,6	4,7	4,6	74%	64%	69%	58%	53%
UB	6,4	6,9	7,1	7,1	7,3	13%	14%	14%	13%	11%
UdG*	5,0	5,5	6,7	6,0	4,1	13%	-	-	-	-
UdL	5,8	6,0	6,3	6,1	6,7	21%	-	-	-	-
URV	5,2	5,3	5,8	6,0	5,7	27%	-	14%	-	20%

*Ponderació de la durada dels estudis dels titulats del pla 1993 i del pla 2000

Taula 18. Mitjana de qualificació. Evolució 1998-2003

	1998-1999	1999-2000	2000-2001	2001-2002	2002-2003
UPF	1,65	1,64	1,62	1,61	1,60
UB	1,44	1,42	1,44	1,42	1,45
UdG	1,50	1,40	1,40	1,60	1,40
UdL	1,50	1,50	1,40	1,60	1,60
URV	1,52	1,50	1,51	1,48	1,54

Pel que fa al nombre de titulats, cal dir que, durant els cinc cursos indicats, el nombre de titulats varia entre els trams següents (màxim/mínim): UPF (241/217), UB (634/465), UdL (114/87) i URV (103/68). La UdG recull dades diferents, ja que es va iniciar un nou pla d'estudis el curs 2000-2001.

Durant els cinc cursos, les universitats han aconseguit una taxa d'eficiència del 90,2% (UPF), el 72,6% (UB), el 79,4% (UdG), el 80,6% (UdL) i el 80,8% (URV), és a dir, un resultat global del 80,72%.

Respecte a la mitjana d'estudis per titulat, la UPF gairebé es manté estable durant els cinc anys (4,4/4,7). A la UB, la progressió és creixent (6,4/7,3). La UdG presenta un augment des del 1998 fins al 2001 (5,0/6,7) i baixa en els dos cursos següents (cal recordar l'inici d'un pla d'estudis). Les dues universitats restants també presenten un augment en la mitjana d'estudis per titulat: UdL (5,8/6,7) i URV (5,2/5,7).

Finalment, i pel que fa als resultats de graduació, cal dir que les mitjanes de graduació de les universitats catalanes durant els cinc cursos estudiats han estat: UPF (1,62), UB (1,43), UdG (1,46), UdL (1,52) i URV (1,51).

Propostes de millora

Els comitès interns i externs de les universitats confirmen la necessitat d'orientar les propostes de millora caps als aspectes següents:

1. Revisar el compliment de la normativa d'avaluació, pel que fa a la informació de les proves, els criteris d'avaluació i els processos de revisió.
2. Coordinar (entre professors, àrees de coneixement i departaments) models, mètodes i criteris d'avaluació, amb l'objectiu de reduir al màxim la percepció que hi pot haver, en alguns casos, una manca d'equitat.
3. Prestar una atenció especial als criteris d'avaluació del pràcticum de la titulació. Definir les funcions del coordinador de curs/cicle.
4. Donar suport a noves iniciatives docents, especialment en el disseny i la implantació de programes d'avaluació contínua, a fi de conèixer i valorar millor l'activitat duta a terme pels estudiants.
5. Continuar l'estudi i l'adopció de mesures per millorar la taxa d'abandó, les normes de permanència, el grau de compromís i l'exigència als alumnes.

Estratègies d'avaluació i qualitat dels resultats professionals

És evident la importància que les reformes dels actuals estudis universitaris donen als resultats professionals. Així doncs, cal que ens fixem en aquelles estratègies que ens permeten acreditar si els nivells de la formació professionalitzadora produeixen els efectes desitjats. Evidències com ara l'estudi d'inserció professional, fet l'any 2001 per AQU Catalunya, i les taules proposades en el model d'avaluació de la titulació, referents a la «Taxa d'inserció laboral» i la «Qualitat de la inserció laboral», fan que la informació sigui del tot significativa.

Resultats de l'avaluació

Els resultats d'avaluació expressats en els informes manifesten que hi ha una absència de dades significatives sobre la inserció laboral dels llicenciats en Dret i, a la vegada, que les estratègies d'avaluació dels resultats professionals no són les adequades. Cal destacar accions com ara la borsa de treball de la URV, malgrat que no es fa un seguiment dels graduats, i l'Observatori de Graduats de la UdL.

Les aportacions de la UdL, la URV i la UdG manifesten resultats professionals satisfactoris, ja sigui pel que fa al nivell i la qualitat de la inserció laboral o pel que fa a l'opinió dels graduats. Indicadors com ara les distincions i el reconeixement públic dels graduats, els resultats d'avaluacions externes i l'opinió de les empreses expressen una falta de dades significatives. La valoració global que els estudiants fan de la formació rebuda i de l'adequació d'aquesta formació a les necessitats professionals és de «satisfactòria» a la UdL i de «prudent» a la UdG i la URV. La UB no en fa cap valoració. La valoració de la UPF referent a les estratègies d'avaluació és de «molt adequades», i referent als resultats, de «molt satisfactoris».

Quant a la taxa d'inserció laboral, l'estatus d'una mostra de 586 a la subàrea de Catalunya ens ha donat els resultats següents: ocupats amb experiència (el 32,94%), ocupats sense experiència (el 51,02%), aturats amb experiència (el 9,73%) i aturats sense experiència (el 6,31%).

Pel que fa al grau de satisfacció que els graduats de Dret tenen amb el treball, els resultats (en una escala de l'1 al 7) per universitats són: UPF (5,56), UB (5,34), URV (4,91), UdL (4,69) i UdG (5,61). La puntuació del SUC és del 5,46.

Propostes de millora

Hi ha una necessitat manifesta i generalitzada de fer un pla de seguiment dels graduats, amb mitjans tècnics i financers suficients, en el qual, a més de conèixer la realitat dels graduats, també puguem saber l'opinió dels corresponents àmbits socials i professionals. També cal buscar les estratègies que permetin promoure una participació més gran dels agents externs en la valoració dels assoliments professionals dels graduats. La revisió de les classes pràctiques en la docència és una altra de les propostes considerades, d'acord amb els resultats presentats.

Estratègies d'avaluació i qualitat dels resultats personals (competències transversals)

Incloure el desenvolupament personal en la formació universitària, malgrat que pot resultar controvertit, és un repte nou que pot ser considerat un valor afegit en la proposta de les perspectives de qualitat de l'ensenyament superior. Tot i l'enquesta sobre la inserció laboral dels graduats, impulsada per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya, alguns centres encara no disposen d'evidències suficients i prou sistematitzades. La dimensió personal és un factor que cada cop està més valorat.

Resultats de l'avaluació

Malgrat que la UdG i la UdL valoren les estratègies d'avaluació dels resultats personals com a «gens adequades», hem de dir que la seva reflexió planteja una falta de documentació sobre el pla d'avaluació, com també la manca de processos i instruments per avaluar els assoliments personals dels graduats. Tot i que aquesta opinió també es posa de manifest a la UB i a la URV, aquestes universitats no fan una valoració de les estratègies d'avaluació.

El document *Avaluació interna de la transició al mercat laboral* (maig de 2004) permet a la UdL fer una valoració satisfactòria dels resultats obtinguts com a resum general. La UdG manifesta la necessitat d'aconseguir més informació dels indicadors plantejats, com també de millorar els resultats obtinguts.

Nivell i adequació de la formació

Segons la taula 15 del model d'avaluació, i d'acord amb una escala de l'1 (competència gens assolida) al 7 (competència molt assolida), la valoració del nivell i de l'adequació de la formació obtinguda per les facultats de Dret, amb relació a determinades competències, és la següent:

- Competències acadèmiques (formació bàsica i pràctica)
- Competències interpersonals (expressió oral i escrita, treball en equip i lideratge)
- Competències instrumentals (gestió i instrumentals)
- Competències cognitives (presa de decisions, pensament crític, raonament quotidià i creativitat)

Taula 19. Percepció del graduat respecte l'assoliment de competències transversals

Competències	Universitats públiques catalanes	UPF	UB	URV	UdG	UdL
Formació teòrica	4,81	5,23	4,59	4,35	4,95	-
Formació pràctica	2,79	3,34	2,27	3,20	2,43	-
Expressió oral i escrita	3,97	4,40	3,68	4,06	3,70	-
Treball en equip	3,29	4,12	2,76	3,52	3,01	-
Lideratge	2,90	3,58	2,38	3,13	2,86	-
Gestió	3,45	4,18	2,96	3,75	3,14	-
Instrumentals	2,65	3,58	2,11	2,32	2,56	-
Presa de decisions	3,71	4,33	3,47	3,59	3,28	-
Pensament crític	4,20	4,47	3,94	4,94	4,14	-
Raonament quotidià	4,15	4,63	3,67	4,44	4,14	-
Creativitat	3,17	3,32	2,71	3,38	3,49	-

Taula 20. Percepció del graduat respecte a l'adequació de la formació en relació al lloc de treball

Competències	Universitats públiques catalanes	UPF	UB	URV	UdG	UdL
Formació teòrica	4,28	4,67	3,99	3,92	4,66	-
Formació pràctica	3,53	4,28	3,01	3,50	3,96	-
Expressió oral i escrita	5,27	5,71	5,00	5,41	5,38	-
Treball en equip	4,45	5,06	4,10	4,63	4,33	-
Lideratge	4,25	5,05	3,78	4,69	3,97	-
Gestió	5,05	5,53	4,75	5,44	4,64	-
Instrumentals	4,52	4,94	4,04	5,09	4,59	-
Presa de decisions	5,19	5,73	4,71	5,59	5,28	-
Pensament crític	5,09	5,63	4,76	4,88	5,22	-
Raonament quotidià	5,11	5,39	4,82	4,75	5,00	-
Creativitat	4,46	4,61	4,25	4,56	4,63	-

Propostes de millora

1. Atesa la novetat que comporta l'avaluació del desenvolupament personal, es planteja la necessitat de trobar la manera d'incardinar l'aprenentatge i l'avaluació de valors transversals en la formació de l'ensenyament de Dret amb el perfil professionalitzador.
2. Les propostes miren d'aconseguir que les universitats disposin de les estratègies d'avaluació necessàries i que es millorin aquelles competències que s'han valorat per sota del 4.
3. Cal destacar la importància que té incloure en els nous plans d'estudis (EEES) les competències proposades: acadèmiques, interpersonals, instrumentals i cognitives.